

**PAMOKOS,
VEIKLOS PLANAS
PAMOKOS TEMA: RENESANSINIS VILNIUS
KLASĖ: 8
IŠ BENDRŲJŲ PROGRAMŲ:**

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios:

pažinimo, komunikavimo ir mokėjimo mokytis kompetencijas mokiniai ugdomi savarankiškai atlikdami

tiriamuosius darbus, atsirinkdami reikalingą informaciją įvairiuose šaltiniuose, ją sistemindami ir vertindami, planuodami savo mokymąsi ir ugdydamiesi skaitymo kultūrą.

Dalykinės:

1. Mokiniai analizuoja ir interpretuoja literatūros kūrinius, supranta juos kaip skirtingų istorijų ir žmonių santykių, jausmų ir vertybių šaltinius;
2. Sėkmingai naudojami įvairiais informacijos šaltiniais, randa reikalingą informaciją, geba ją kritiškai vertinti, atsirinkti, palyginti ir tinkamai ja pasinaudoti. Perteikia įvairiais būdais (raštu, žodžiu, naudojantis informacinėmis technologijomis) supratimą apie praeitį;
3. Nagrinėja ir išskiria LDK visuomenės bruožus, meno raidos ypatumus. Apibūdina ir palygina įvairių LDK visuomenės sluoksnių kasdienį gyvenimą.
4. Rašo pasakojamuosius, informacinius, aiškinamuosius ir samprotaujamuosius tekstus, atsižvelgdami į adresatą.

TRUKMĖ

1 val.

MOKYMOSI UŽDAVINIAI

Dirbdami grupėse, naudodamiesi šaltiniais, išsiaiškink, kaip Vakarų Europos renesanso kultūra atsiskleidė LDK diduomenės gyvenamojoje aplinkoje, sukurs samprotavimo rašinį.

VIETA

Nacionalinis muziejus. Lietuvos didžiosios kunigaikštystės valdovų rūmai. Ekspozicijos: Žygimanto Senojo renesansiniai rūmai, Bona Sforca ir renesansiniai rūmai, Žygimanto Augusto renesansiniai rūmai, renesansinė audiencijų menė, renesansinis priesalis, valstybės kanceliarija, raštinės kambarys, didžioji renesansinė menė.

INTEGRACIJA:

Vidinė ir tarpdalykinė

1. Lietuvių kalba: Jausmų galia Asmens jausmų ir visuomenės papročių konfliktas V. Šekspyro „Romeo ir Džuljetos“ meilės istorija, Žygimanto Augusto ir Barbaros Radvilaitės meilės istorija.
2. Istorija: Renesanso kultūra LDK. LDK visuomenė XVI a.

REFLEKSIJA, ĮSIVERTINIMAS

Vertinimas:

Planuojamas tarpdalykinių (integruotų) temų ciklas (susijęs su kitomis epochomis), todėl pažymys – kaupiamasis. Planuojamos 5 integruotos temos. Kiekviena vertinama po 20 taškų. Po to tie taškai verčiami į pažymį.

Medžiagos rinkimas – 5 taškai; Išvadų darymas ir užrašymas – 5 taškai; Rašinio rašymas – 10 taškų. Kiekvienas mokinys po tiriamojo darbo rašo savirefleksiją, atsakydamas į klausimus apie tai, kas buvo įdomu, ko išmoko, ar tai naudinga, kaip gali panaudoti įgytas žinias savo gyvenime, kasdienybėje.

MOKYMOŠI VEIKLOS

1. Valdovų rūmų muziejuje mokiniai ieško ir suranda architektūros detales, būdingas renesanso kultūrai.

Mokiniai susiskirsto į grupes (pavyzdžiui po 5 mokinius) ir tyrinėja nurodytas ekspozicijas (naudojamos visos anksčiau nurodytos ekspozicijos: Žygimanto Senojo renesansiniai rūmai, Bona Sforca ir renesansiniai rūmai, Žygimanto Augusto renesansiniai rūmai, renesansinė audiencijų menė, renesansinis priesalis, valstybės kanceliarija, raštinės kambarys, didžioji renesansinė menė). Ieškoma architektūros detalių, kurios būdingos renesansui (mokiniai turi atkreipti dėmesį į kupolus, kryžminius skliautus, pusapskrites ir segmentines arkas ir t.t.) Darbas gali būti ir individualus – mokytojas gali pasirinkti atsižvelgdamas į mokinių pasirengimo lygį, motyvaciją.

2. Mokiniai turi išsiaiškinti, kaip renesanso kultūra atsiskleidė didikų gyvenamojoje aplinkoje.

Naudojamos tos pačios ekspozicijos. Užduotis: atrasti didikų gyvenamosios aplinkos ir renesanso kultūros sąsajas. Išvada turėtų būti apie tai, kad renesanso kultūra keičia ir kaip keičia didikų gyvenamąją aplinką. Pasitarę darbo grupėse (arba individualiai) parašo trumpą reziümė (išvadas) apie savo išvalgas, kurias išsiaiškino tyrinėdami ekspozicijas, ir ruošdamiesi rašiniui, palygina vakarų Europos ir LDK kultūrą. Atliekama lyginamoji analizė.

3. Iš pateiktų šaltinių (mokytojas ruošdamas mokinius šiai užduočiai pateikia medžiagą apie vakarų Europos renesansą, LDK kultūrą, supažindindamas mokinius su užduotimi ir laukiamais rezultatais. Tai galima padaryti įvadinės pamokos metu, o medžiagos pateikimo būdą pasirinkti: pateiktys, internete esančios medžiagos apžvalga) perskaito apie Boną Sforcą, Barborą Radvilaitę, Žygimantą Augustą, Žygimantą Senąjį ir jų gyvenamąją aplinką. Tai daro ruošdamiesi rašiniui, visa tai bus panaudota teiginių argumentavimui.

4. Parašo samprotavimo rašinį nurodyta (pasirinkta) tema (apie 200 -250 žodžių) „Kokią įtaką aplinka gali padaryti žmogui?“ , „Kodėl kai kurios meilės istorijos virsta legendomis?“ Mokytojas gali duoti mokiniams pasirinkti vieną iš nurodytų temų pagal tai, kas jiems labiau buvo įdomu. Rašydami apie meilės istorijas, mokiniai labiau remsis nagrinėta informacija apie asmenybes, o rašydami apie aplinką - remsis tyrinėtomis aplinkomis (ekspozicijomis).

ŠALTINIAI (MOKYTOJUI)

1. <http://www.saltiniai.info> (žiūrėta 2017-12-20)
2. <https://mokovas.wordpress.com/2015/05/31/renesanso-kurejai-lietuvoje-ir-europoje/> (žiūrėta 2017-12-20)
3. <https://www.youtube.com/watch?v=VLwrNn1CCVc> (žiūrėta 2017-12-20)

MEDŽIAGĄ PARENGĖ

Žilvija Motusienė Vilniaus šv. Kristoforo progimnazijos lietuvių k. vyr. mokytoja.
Rasa Šinkūnienė Vilniaus šv. Kristoforo progimnazijos istorijos vyr. mokytoja.

Įvadinė dalis. ~ 7 min.

Istorijos mokytoja pristato pamokos temą, domisi, kaip mokiniams sekėsi atlikti namų darbą (mokiniam buvo pasiūlyta pasidomėti Islandijos šalies gyvenimu, o informacinių technologijų mokytoja buvo prašiusi atsinešti pamokai jau surinktą medžiagą), ką jie sužinojo apie Islandiją, kaip pasiruošė, kokią informaciją nešasi į antrąją pamoką. Mokytojas išsiaiškina, ar mokiniai žino, kodėl pasirinkta būtent ši tema, ar žino, kodėl šiandien sakome „ačiū tau, Islandija“, ar žino, už ką turime šiandien dėkoti mums draugiškai šaliai. Mokytoja papildoma mokinių atsakymus, plačiau papasakojo apie birželio mėnesį Islandijos gatvėje vykstančią šventę, skirtą Islandijos dienai. Ji pristato pamokų idėją – pasakyti islandams ačiū už jų drašą ir Lietuvos žmonių laisvės siekių palaikymą tais sunkiais Lietuvai 1991-aisiais, nes jie pirmieji, tais metais vasario 11 dieną išdrįso pripažinti atkurto Lietuvos Nepriklausomybę. Šį istorinį įvykį prisimena ir dėkoja vilniečiai Islandijos Nepriklausomybės dieną, birželio 17 dieną. Mes taip pat norime padėkoti islandų tautai už jų draugystę, pirmoje pamokoje plačiau susipažindami su islandų šalies istorija, geografija, gyventojais, kultūra, o antroje pamokoje gamindami Padėkos Islandijai plakatus, kuriuos demonstruosime šventėje.

ISTORIJA

Manoma, kad pirmieji Islandijos gyventojai buvo airių vienuoliai, atsikėlę čia apie 800 m. IX amžiaus pabaigoje bei X amžiuje čia atsikėlė norvegų vikingai. Vienas iš jų, žinojęs apie egzistuojančią sniego šalį, buvo Flokis Vilgerdasonas. Atvykęs ir peržiemojęs šioje vietovėje, nepaprastai šaltą pavasarį keliautojas, užlipęs ant aukšto kalno pamatė ledu padengtus fiordus. Prieš išvykdamas iš salos, jis suteikė Islandijai dabartinį pavadinimą – „Island“ (isl. „is“ – „ledas“, „land“ – „žemė“).

Islandai salos apgyvendinimo pradžia laiko 874 metus, kai čia su šeimyna įsikūrė norvegas Ingolfas Amarnsonas. Jo įsikūrimo vietoje ir išaugęs Reikjavikas. Iki X a. vidurio buvo apgyvendinta beveik visa Islandija. Rašytiniai šaltiniai teigia, kad laisvi gyventojai buvo tik norvegai, o škotai ir airiai buvo norvegų vergai.

„Altingi“, arba „Visi į Tingą“ – 930 metais rinktis Tingo slėnyje buvo šaukiami vadai. Taip buvo sušauktas pirmasis Altingo (Islandijos parlamento) susirinkimas, nuo to laiko vykdavęs kiekvieną vasarą. Vykusiuose susirinkimuose tautos atstovai kūrė ir taisė įstatymus, o įstatymų pranešėjai juos išmokdavo atmintinai. Svarbiausias Altingo bruožas buvo tas, jog Islandija neturėjo centrinės valdžios, įstatymus vykdavo visi susirinkę žmonės. Tuo metu šaliai negrėsė karinis pavojus, ji neišgyveno didelių sukrėtimų.

X a. iš Europos prasidėjo politinis spaudimas krikščytis. Pilietinės nesantaikos akivaizdoje Altingas nusprendė, kad šalis turi apsikrikštyti, bet gyventojai ir toliau gali slapta garbinti savo dievus. Tada islandai ir priėmė krikščionybę. Tačiau XVI a., plintant reformacijos idėjoms, daugelis islandų tapo liuteronais ir jais išliko iki šių dienų. Todėl pagrindinė religija – liuteronybė.

300 metų Islandija buvo nepriklausoma, XIII a. viduryje tapo Norvegijos dalimi. Formaliai sala buvo Norvegijos kolonija. O nuo 1814 metų – Islandija atiteko Danijai. Vėlesni metai pasižymėjo kova dėl nepriklausomybės, ir 1874 m. islandai atgavo dalinę savivaldą.

1918 m. Islandija pripažinta nepriklausoma valstybe, tačiau ir toliau šalis personaline unija buvo susieta su Danija. Per Antrąjį pasaulinį karą šalis laikėsi neutraliteto. Kad Islandija nepatektų į vokiečių rankas, išsilaipino Didžiosios Britanijos ir JAV kariai.

Nuo 1944 m. Islandija tapo nepriklausoma respublika. Šalis yra ištis taiki – neturi nei armijos, nei karinių jūrų ar oro pajėgų, pakrančių saugojimu rūpinasi lengvai ginkluota Islandijos pakrančių apsauga.

ISLANDIJOS KRAŠTOVAIZDIS. GYVENTOJAI

Islandija – antra pagal dydį sala Europoje (po Didžiosios Britanijos) ir viena didžiausių viso pasaulio salų (18-oji). Islandiją daugelis įsivaizduoja kaip amžinos žiemos šalį. Tačiau dėl Golfo srovės, šildančios jos krantus, klimatas čia gana švelnus. Ledo šalis yra žalia, jos gyventojai nesiskundžia blogu oru. Orai čia keičiasi akimirksniu. Islandijos gamta užburia. Islandijos gamta turtinga upių ir įspūdingų krioklių. Jų čia tiek daug dėl didžiulių ledynų. Milžiniški ledynai yra neatsiejama Islandijos dalis. Ledynai dengia net 11 proc. viso Islandijos ploto. Islandijai priklauso daugybė salų. Islandijoje gausu karštų geoterminių zonų – jų čia daugiau nei 700. Karštos versmės, iš žemės gelmių besiveržiantys geizeriai, kunkuliuojantis purvas ir karšto vandens kaskados. Kalnų čia daugybė. Jie skirtingi – vieni tamsūs, kiti šviesūs, dar kiti – žali su baltomis viršūnėmis. Šiaurės ir pietų pašvaistės visais laikais žavėjo žemės gyventojus, nukeliant juos tūkstančius kilometrų vien tam, kad pamatytų kerintį šviesos reginį žemės atmosferoje. Viena tinkamiausių vietų šiam reiškiniai stebėti yra Islandija. Šiaurės pašvaistės Islandijos danguje pasirodo beveik kiekvieną gūdžios žiemos naktį, jei tik dangus yra giedras. Kartais jos būna vos pastebimos ir neryškios, bet kartais vaizdas tiesiog užgniaužia kvapą iš nuostabos ir susižavėjimo. Šiaurės pašvaistės niekada nebūna vienodos. Jos skiriasi forma, ryškumu ir spalvingumu. Šiuo metu Islandijoje yra apie 200 ugnikalnių, iš jų 30 – veikiantys. Vidutiniškai kas ketverius metus Islandijoje įsiveržia ugnikalnis. Islandai – vieni ilgiausiai gyvenančių žmonių pasaulyje. Pats mažiausias gyventojų tankumas Europoje. Nutolusi salos padėtis ilgą laiką ribojo migraciją. Dėl to genetiškai Islandijos gyventojai yra labai artimi. 2015-ais metais gyventojų skaičius pasiekė beveik 329 tūkstančius. Nepaisant mažo atstumo nuo Arkties, Islandija turi neužšalantį uostą.

TARPTAUTINIAI SANTYKIAI

Islandijos ir Europos Sąjungos ryšiai buvo įforminti dar 1970 m, kai Reikjavikas įstojo į Europos laisvosios prekybos asociaciją ir 1972 m. su ES pirmtake pasirašė laisvosios prekybos sutartį. Lūžis įvyko, kai 2008 metais Islandiją ištiko finansinė krizė. Žlugo trys didžiausi šalies bankai, už kuriuos buvo garantavusi Islandijos valstybė, smuko vietos pinigų kronos kursas. Šalis per trumpą laiką tapo skolinga užsienio kreditoriams didelę sumą (50 mlj. dolerių). Tada vyriausybė 2009 m. paprašė kitų šalių, Tarptautinio valiutos fondo pagalbos ir apsisprendė stoti į Europos Sąjungą. Tačiau 2015 m. Islandija grąžino kaimynams suteiktą paramą ir informavo tuo metu ES pirmininkaujančią Latviją ir Europos Komisiją apie šalies sprendimą atšaukti šį prašymą, motyvuodami tuo, kad Islandijos interesai geriau įgyvendinami nebūnant Europos Sąjungoje.

Dauguma gyventojų (apie 50 proc.), kaip rodė visos apklausos, niekada nepritarė narystei Europos Sąjungoje.

Pagrindinis argumentas, kodėl dauguma islandų nepritaria narystei, yra žemės ūkis ir ypač žuvininkystė. Baiminamasi, kad ES pradės nurodinėti, ką ir kiek žvejoti, ir pareikalaus atverti savo vandenį kitų šalių žvejams. Žuvys sudaro apie 70 proc. Šalies eksporto, sektoriuje dirba daug žmonių, todėl šis klausimas laikomas esminiu. Nors svarbu pažymėti, kad pagautas žuvis islandai parduoda daugiausia toje pačioje Europos Sąjungoje.

Kitas didžiulis iššūkis yra migracija. Saloje vis daugėja apsigyvenančių Europos Sąjungos piliečių. Lenkai ir lietuviai pagal dydį jau dabar yra antra ir trečia tautinės grupės, o jie skatina Reikjaviką stiprinti ryšius su Bendrija.

Glaudūs Islandijos ir ES ryšiai vis dėlto atskleidė didelę salos priklausomybę. Šiuo metu Islandija tvarkosi sėkmingai ir labiau linkusi būti savarankiška. Matant globalius iššūkius šaliai, labai tikėtina, kad narystės Europos Sąjungoje klausimas vėl atsidurs politikų darbotvarkėje.

Islandija yra mažiausia nuo 1949 m. NATO blokui priklausanti valstybė ir vienintelė neturinti armijos.

1991 m. vasario 11 d. Islandija pirmoji pripažino nepriklausomą Lietuvos Respubliką. Tų pačių metų rugpjūčio 26 d. užmegzti diplomatiniai santykiai. Šiuo metu Lietuvos ir Islandijos santykius įvairiose srityse reglamentuoja šešios dvišalės sutartys

KULTŪRINIAI ETIKETO SAVITUMAI

Kasmet pavasarį paskelbiamas naujas sąrašas šalių, kuriose gyvena laimingiausi žmonės. Jungtinių Tautų Organizacijos sudaromas sąrašas remiasi įvairiais kriterijais: pradedant asmenine laime, baigiant pasitenkinimu darbe. 2017 metų sąrašė trečioje vietoje atsidūrė Islandija (įvertintos 155 šalys).

Islandai – talentingi žmonės. Statistikos duomenimis kas dešimtas islandas per gyvenimą parašo bent vieną knygą, daugelis užsiima tapyba, o muzikantai „Sugur Ros“, „Bjork“, „Gus Gus“ puikiai žinomi visame pasaulyje. Islandija dalyvauja visų populiariausių komandinių sporto šakų didžiuosiuose čempionatuose. Šaliai, kurioje vos per 300 tūkst. gyventojų, tai kone fantastiški pasiekimai. 2016 m. daugiatūkstantinė minia islandų šalies sostinėje Reikjavike pasitiko iš Europos futbolo čempionato sugrįžusią savo rinktinę, kurios pasiekimas buvo įvertintas kaip žygdarbis. Islandai juokauja, kad menui juos įkvepia aplinka, kurioje gyvena – nepaprastai graži gamta ir magiškos Šiaurės pašvaistės.

Islandai gerai gyvena ne tik dėl dėkingos salos vietos ir reljefo ypatumų, jie labai darbšti tauta. Turistus dažnai stebina parduotuvėse ar degalinėse dirbantys paaugliai, nes Islandijoje oficialiai dirbti galima jau nuo 15 m. Jaunimas mielai dirba po pamokų, savaitgaliais ir atostogų metu.

Šimtus metų dėl mažos ir izoliuotos populiacijos kraujomaiša Islandijoje buvo neišvengiama. Vedybos tarp antrosios ir trečiosios kartos pusbrolių nekeldavo jokio aplinkinių susidomėjimo ar apkalbų, mažesnėse gyvenvietėse pasitaikydavo ir tikrų pusbrolių vedybų. Žinoma, tai turėjo pasekmių – dažnas tokiose šeimose gimęs vaikas turėdavo sveikatos problemų. Jeigu nerimauji, ar kuris mylimasis (-oji) nėra tavo giminaitis, ilgai neužtruksi: gali pasinaudoti Islandijoje veikiančia mobiliąja programėle.

Islandijos gyventojai neturi pavardžių, tik tėvavardžius, kurie sudaryti iš tėvo vardo ir galūnės „son“ („sūnus“) arba „dottir“ („duktė“). Pavyzdžiui, Jonsson reiškia „Jono sūnus“ (Jons son(ur), o Jonsdottir (Jons dottir) – tai Jono dukra. Ištekėjusios islandės vyro pavardės neperima. Dar vienas įdomus faktas – telefonų knygoje Islandijos gyventojai išrikiuoti ne pagal pavardes (nes tokių neturi) ar tėvavardžius, bet pagal vardus.

Nedaug saulės matantys ramūs islandai šypsosi daugiau negu lietuviai. Čia tvyro tam tikras pietietiškas ramumas su šiaurietišku prieskoniu – niekas neskuba, gėrisi gyvenimu ir jo spalvomis. Islandijoje viskas grįsta pasitikėjimu vienas kitu.

LYGINAMOJI ŠALIŲ LENTELĖ

	LIETUVA	ISLANDIJA
Oficialus pavadinimas		
Valdymo forma		
Parlamentas		
Plotas		
Gyventojų skaičius		
Sostinė		
Religija		
Valstybinė kalba		
Piniginis vienetas (valiuta)		
Priklausymas tarptautinėms organizacijoms		
Politinė sistema		

VARDAS PAVARDĖ (GRUPĖ) _____

REFLEKSIJA

NEBAIGTI SAKINIAI. Prašom pratęsti sakinius:

Pamokose sužinojau, kad _____

Buvo įdomu _____

Norėčiau daugiau sužinoti _____

Šių pamokų metu man sekėsi _____

Šie mokymosi metodai man _____

